

1919. gada augustā kņazs Anatols Līvens tika paaugstināts par pulkvedi.

"ПАМЯТКА ЛИБЕНЦА"

Anatols Līvens

KRIEVU ARISTOKRĀTS
UN MONARHISTS
LATVIJAS NEATKARĪBAS
KARĀ CĪNĀS KOPĀ
AR LATVIEŠIEM

Līvena vienības Smago ložmetēju rotas virsnieki Liepājas pludmalē 1919. gada jūlijā.

LATVIJAS KARA MUZEJS

KNAZA LĪVENA KRUSTA GĀJIENS PRET BOLŠEVIKIEM

Aizvadījis Pirmā pasaules kara kaujaslaucos trīs gadus, 1917. gada rudenī kņazs Anatols Leonīds Līvens demobilizējās no Krievijas impērijas armijas un atgriezās Latvijā. Tas bija ļoti trauksmais gads ar milzīgām politiskām pārmaiņām Krievijas impērijā un tostarp Latvijā. Pēc t. s. Oktobra apvērsuma (6.–8. novembrī pēc jaunā stila) Krievijā varu pārņēma bolševiki jeb lielnieki, un līdz ar to arī lielā daļā Vidzemes un Latgales – teritorijā, kuru kontrolēja krievu armija, – nodibinājās padomju vara. Jaunās Padomju Krievijas valdība drīz pēc

ANDREJS GUSČENKO, LU VĒSTURES UN FILOZOFIJAS FAKULTĀTES DOKTORANTS

varas pārņemšanas pārtrauca karadarbību, noslēdza pamieru ar Vāciju un uzsāka miera sarunas. Taču 1918. gada februāra vidū, pārrunām nonākot strupceļā, Vācijas armija uzsāka vērienīgu ofensīvu, nākamajos mēnešos okupējot milzīgas teritorijas, tostarp visu Latviju.

Ģimene nonāk lielnieku gūstā
Steigā atkāpjoties no Vidzemes, lielnieki paguva sagūstīt vairāk nekā 150 ķilnieku, šķiras ienaidniekus – turīgus latviešus, nacionāli noskaņotus inteliģenci un vācbaltiešu muižniekus. To skaitā 18. februārī uz

Jekaterinburgu tika deportēts arī kņazs Anatols Līvens ar sievu un nepilngadīgo meitu. Viņus glāba 1918. gada 3. martā Padomju Krievijas un Vācijas separāti noslēgtais Brestļitovskas miera līgums, ko tik ļoti ienīda Baltās kustības virsnieki. Taču saskaņā ar to Baltijas guberņas tika nodotas Vācijas kontrolē un Līvens ar ģimeni kā Kurzemes guberņai piederīgais tika atbrīvots. Viņš devās uz saviem īpašumiem Mežotnē. Personīgi iepazīstot lielnieku varas īpatnības, aristokrāts un Krievijas patriots kņazs Līvens nešauboties nostājās pretlieliniecisko spēku – t. s. Baltās

kustības – pusē, kas tajā brīdī veidojās arī vācu karaspēka okupētajā Latvijā.

Iesaistās Ziemeļu armijas izveidē
Kādreizējās Krievijas impērijas ziemeļrietumu teritorijās ar Vācijas finansiālu atbalstu vācu okupācijas karaspēka aizsegā sākās krievu pretlielinieciskās militārās vienības – t. s. Ziemeļu armijas – veidošana. Pēc tās saformēšanas karaspēka pirmais uzdevums bija karagājiens uz Pēterpili (Petrogradu, mūsdienā Sanktpēterburgu), lai atņemtu varu bolševikiem un dibinātu monarhisku, provācisku Krievijas valdību.

Armijas izveides plānus sabrucināja Novembra revolūcija Vācijā un 1918. gada 11. novembrī noslēgtais Kompeņas pamiers starp Sabiedrotajiem un Vāciju. Bez vācu atbalsta ne līdz galam izveidotais balto karaspēks nespēja pastāvēt un izjukot atkāpās uzbrūkošās Sarkanās armijas priekšā. Šajā laikā Līvens un daži Ziemeļu armijas štāba virsnieki izstrādāja plānu karaspēka darbības turpināšanai Latvijā, lai kopā ar tikko dibinātās Latvijas Republikas latviešu un vācbaltiešu vienībām stātos pretī bolševikiem, kas ienāca Latvijas teritorijā jau novembra beigās. Tomēr plāniem

nebija lemts piepildīties, un nesaformētās Ziemeļu armijas Atsevišķais Pleskavas brīvprātīgo korpusss pēc abpusējās vienošanās decembrī nonāca Igaunijas bruņoto spēku operatīvajā pakļautībā kā Ziemeļu korpusss.

Pretlielinieku spēki iespiesti Liepājā
Šajā laikā – 1918. gada 18. novembrī – Rīgā tika pasludināta Latvijas Republika, kuras Pagaidu valdība sāka veidot savus bruņotos spēkus. Trūka ieroču, apģērba un pārtikas. Meklējot veidus, kā apbruņot topošās karaspēka vienības, Latvijas Pagaidu ▶

VIRSNIEKS KAVALĒRIJAS GVARDES PULKĀ

Līdz Latvijas Neatkarības kara laikam **Anatols Līvens** dienēja Krievijas impērijas armijas elitārās daļās un saimniekoja savos īpašumos Latvijā.

28. novembris, 1872. Krievijas impērijas galvaspilsētā Sanktpēterburgā grāfienes Šarlotes Līvenas mazdēla Pāvila un Krievijas vēstnieka ASV meitas Natālijas fon der Pālenas ģimenē piedzimst dēls Anatols Leonīds, kurš tiek kristīts luterticībā.

1895. Anatols Līvens absolvē Sanktpēterburgas universitātes Juridisko fakultāti un tajā pašā gadā tiek uzņemts elitārajā Kavalerijas gvardes pulkā.

1896. Eksterni nokārtojo eksāmenu Nikolaja kavalerijas skolā, Līvens iegūst korneta (leitnanta) pakāpi.

1897. Anatols apprec kņazieni Serafimu Saltikovu, kas dāvā viņam meitu Serafimu, taču pati drīz nomirst.

1898. Satriektais jaunais tēvs atvadās no Kavalerijas gvardes pulka, nonākot rezervē, un no galvaspilsētas un došas uz dzimtas īpašumu Mežotnē.

1901. Līvenam piešķir Krievijas impērijas galma kambarjunkura dienesta pakāpi.

1902. Kņazs salaulājas ar baronesi Elizabeti fon Firksu. Lauļībā piedzims meita Dina Antuanete un divi dēli – Pauls Hermanis un Karls Johans.

1912-1914. Līvenu ievēl par Bauskas apriņķa muižniecības vadītāju.

1914. Sākoties Pirmajam pasaules karam, kņazs atgriežas savā Kavalerijas gvardes pulkā. Par kaujas nopelniem nākamā gada augustā Viļņas apkaimē viņš tiek pagodināts ar 4. pakāpes Sv. Jura ordeni, kam seko paaugstinājums poručika (virsleitnanta) pakāpē.

1917. Kāpjot pa militārā dienesta kāpnēm, Līvens tiek pie pēdējā paaugstinājuma Krievijas armijā un kļūst par rotmistru (kapteini). Īsi pēc tam viņš tiek demobilizēts un atgriežas Latvijā.

Anatols Līvens korneta (leitnanta) pakāpē – jau apbalvots ar 4. pakāpes Sv. Jura ordeni. Pirmā pasaules kara laikā viņš tika apbalvots arī ar Sv. Staņislava 3. pakāpes ordeni ar zobeniem un banti, Sv. Annas 4. pakāpes ordeni ar uzrakstu "Par drošsirdību" un Lielbritānijas Militārā Krušta ordeni. ►

"ПАМЯТКА ЛИБЕНЦА"

valdība 1919. gada 7. decembrī noslēdza līgumu ar Vācijas pilnvaroto Augustu Vinnigu par kopēja karaspēka – Baltijas landesvēra – formēšanu. Tobrīd Sarkanā armija, kurā ietilpa arī sarkano latviešu strēlnieku vienības, jau bija iebrukusi Latvijas teritorijā un strauji virzījās rietumu virzienā. Neraugoties uz vairākām bruņotām sadursmēm, cenšoties stāties pretī lielinieku ofensīvai, 3. janvārī Sarkanā armija ienāca Rīgā. Latvijas Pagaidu valdība, pretlielinieciskās militārās vienības un civilie bēgļi atkāpās uz Liepāju, kas kļuva par to pēdējo bastionu Latvijas teritorijā.

1919. gada janvārī Liepāja līdzinājās stracinātām skudru pūznim – pilsētā atradās Latvijas Pagaidu valdības institūcijas, dažādas pretlielinieciskās militārās vienības un milzīgas bēgļu masas. Drūmu noskaņojumu vairoja fakts, ka liela Latvijas iedzīvotāju daļa naidīgi raudzījās uz pretlielinieciskajiem spēkiem. Viņu acīs Sarkanā armija bija spēks, kas cīnās ar vācu okupantiem, turklāt tās rindās karoja savējie – tāpat augsti cienītie latviešu strēlnieki. Tādēļ 1919. gada janvārī dažas nedēļas iepriekš pasludinātās Latvijas Sociālistiskās Padomju Republikas valdība baudīja samērā plašu masu atbalstu. Situācija krasi mainījās

pēc dažiem mēnešiem, kad jaunā padomju vara nacionalizēja ekspropriēto zemi (nevis sadalīja to bezzemniekiem, kā cerēts), īstenoja šķirisko teroru un veica plašas pārtikas rekvizīcijas.

1919. gada janvārī vācu armijas virspavēlniecība un vietējo pretlieliniecisko spēku vadība paredzēja, ka dažu nedēļu laikā Liepāja kritīs. Janvāra otrajā pusē frontes līnija nostabilizējās gar Ventas upi, taču pārliecības par tās stabilitāti nebija. Mēneša beigās Sarkanā armija ieņēma Kuldīgu un Ventspili un puslokā aplenca Liepāju.

Līvena nodaļas izveide

Šajā laikā Liepājā, kur atradās dažādi pretlielinieciskie spēki, ieradās arī Ziemeļu korpusa virsnieku grupa un citi krievu karavīri. Viņi piederēja pie pretlielinieku nometnes, taču šo vīru noskaņojums un nākotnes vizija būtiski atšķīrās. Daļa uzskatīja, ka cīņā Latvijā ir zaudēta un nepieciešams pēc iespējas ātrāk evakuēties uz Vāciju. Krievu virsnieku vidē darbojās arī Antona Deņikina karaspēka (Krievijas brīvprātīgo armija, kas cīnījās Krievijas dienvidos) pārstāvis, pulkvedis Koroļenko, kurš piedāvāja doties uz Rietumeiropu, lai ar Sabiedroto palīdzību nokļūtu Krievijas dienvidos un tur turpinātu cīņu pret lieliniekiem. Lielākā daļa virsnieku, piemēram, ģenerālis Aleksandrs Rodzjanko, pulkvedis Aleksejs fon der Pālēns, pulkvedis Mihails Afanasjevs, uzskatīja, ka cīņa pret padomju spēkiem jāturpina Igaunijā Ziemeļu korpusa rindās.

Eksistēja vēl viens viedoklis – turpināt cīņu Latvijā, šim mērķim izveidojot krievu karavīru vienību, kas cīnītos pret lieliniekiem Baltijas landesvēra sastāvā. Šo ideju proponēja un attīstīja Anatols Līvens. Viņš uzskatīja, ka tobrīd Ziemeļu korpusa apgāde Igaunijā un vienības personālsastāva papildināšana lielā mērā būs atkarīga no satiksmes pa jūru, kas bija visai neregulāra un apdraudēta. Savukārt Liepājai bija satiksme ar Rietumu pasauli ne tikai pa jūru, bet arī pa sauszemi: Latvijas Republikai tobrīd bija 6 km gara robeža ar Vāciju (aiz Palangas) un tiešā satiksme pa dzelzceļu – svarīgs faktors apgādes jautājumu risināšanai un karaspēka papildināšanai no krievu karagūstekņu nometnēm Vācijā un Polijā. Turklāt Liepājā bija palikuši prāvi vācu armijas munīcijas krājumi. Krievu virsnieku vidū konfrontācija starp Tallinas un Liepājas orientācijas piekritējiem bija asa. Viens no augsta ranga civilierēdņiem, kurš iestājās par karošanu Igaunijā, ietekmīgais kņazs Nikolajs Kropotkins (Siguldas pils īpašnieks), ne tikai pārmeta Līvenam “germanofiliju”, bet pat vēlējās kņazu nolaupt, lai tādējādi neitralizētu viņa ietekmi krievu

virsnieku vidū. Zīmīgi, ka Kropotkins jau tā paša gada vasarā kardināli mainīja savu nostāju un aktīvi darbojās provāciski orientētajā Pāvila Bermonta civilpārvaldē.

13. janvārī Liepājas viesnīcā “Pēterburga” norisinājās krievu, latviešu un vācbaltiešu virsnieku sapulce, kurā Līvena lēmumu par jaunas militārās vienības izveidi atbalstīja arī viņa radnieks – pulkvedis, grāfs Aleksejs fon der Pālēns. Viņu iecēla par veidojamās vienības vadītāju, taču vairāku nesaskaņu dēļ ar vācbaltiešu Nacionālo komiteju Pālēns no šī amata atkāpās. Grāfs, izstājies no iniciatīvas grupas, devās uz Tallinu, kur pievienojās Ziemeļu korpusam Igaunijas bruņotu spēku jurisdikcijā. Sapulcinājis ieinteresēto virsnieku grupu, Līvens 15. janvārī oficiāli pasludināja Liepājas brīvprātīgo krievu strēlnieku vienības dibināšanu, uzņemoties tās komandiera pienākumus. Sarunvalodā un vēsturē šo formējumu parasti dēvē par Līvena vienību.

Atrod kopīgu valodu ar visiem

Vācieši sākotnēji ar aizdomām skatījās uz balto krievu vienību, uzskatot, ka tā (tāpat kā lielākā Baltās kustības daļa) ir orientēta

Līvena vienībā karoja dažādu tautību vīri, arī latvieši. Šajā fotogrāfijā, kur līvenieši redzami Petrogradas frontē 1919. gada augustā, otrs no kreisās ir virsnieks Arturs Silgailis. Viņš vēlāk dienēs Latvijas armijā, 1940. gadā kļūstot par Zemgales kājnieku divīzijas štāba priekšnieku.

uz sadarbību ar Sabiedrotajiem. Latviešu acīs Baltajai kustībai piemita monarhijas atjaunošanas tieksmes, kas varētu potenciāli apdraudēt Latvijas Republikas suverenitāti. Arī ne visi Sabiedrotie pauda simpātijas pret Līvena vienību, sākotnēji uzskatot to par provācisku.

Kņaza Anatola Līvena izcelsme un personība bija kā radīta darbībai šajos komplētajos apstākļos. Būdam vācbaltietis, viņš nebija svešs pārējiem vācbaltiešiem un vācu armijas virspavēlniecībai. Pateicoties Līvena labajām angļu valodas prasmēm (viņš zināja vācu, krievu, angļu, latviešu, franču, ►

IETEKMĪGAS VĀCBALTIEŠU DZIMTAS ATVASE

Kņazs Anatols Leonīds Līvens pārstāv vienu no vecākajām un savulaik ietekmīgākajām vācbaltiešu dzimtām Baltijas reģionā.

Kā vēsta leģenda, Līvenu dzimtas izcelsme cieši saistīta ar 13. gadsimta rietumu kristīgās pasaules ekspansiju uz austrumiem un leģendāro Gaujas lībiešu vecāko, Turaidas novada valdnieku Kaupo (?–1217), kurš vēstures avotos dēvēts par “it kā karali”. Politisku motīvu vadīts, viņš brīvprātīgi kristījās un bija vienīgais lībiešu jaunkristītais, kurš apmeklēja Romas pāvestu. Leģenda vēsta, ka pāvests piešķīris Kaupo titulu un vārdu “Live” (Līewe, no vārda “Livonietis”), kā arī ģerboni – trīs zelta liliņas sarkanā laukā. Šo vārdu un ģerboni mantoja arī Kaupo radnieki,

viens no tiem –
Gerards Livonietis
(Gerardi Lyvonis),

◀ Anatolija Līvena vecvecmāte Šarlote fon Livena (1742–1826) audzināja Krievijas caru Nikolaju I, iegūstot īpašu viņa labvēlību.

Līvenu dzimtas ģerbonis

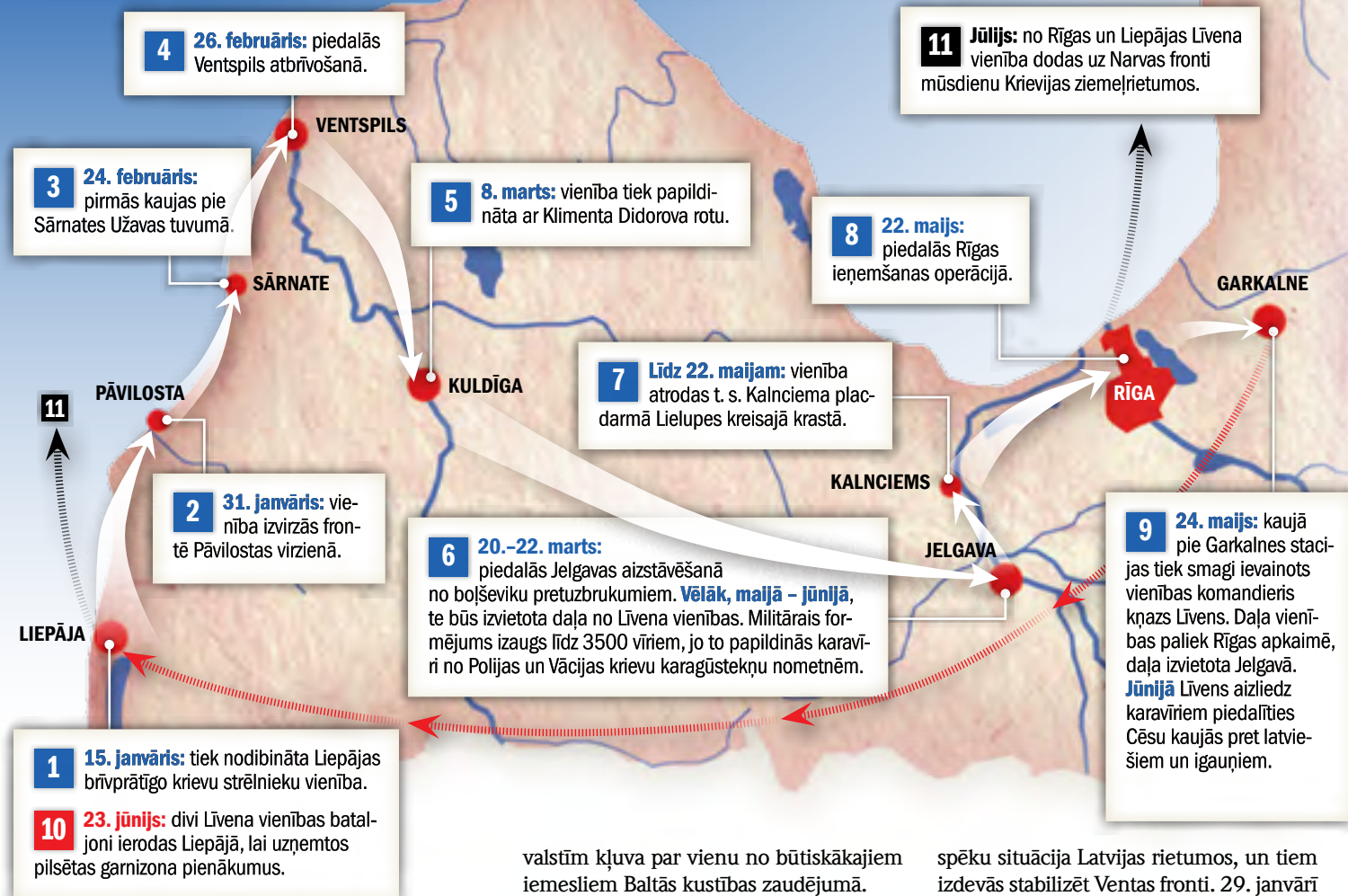
iespējams, Kaupo brāļa vai māsas dēls, kurš vēstures avotos minēts kā Rīgas arhibīskapa vasalis. Šis vīrs tiek uzskatīts par Līvenu dzimtas aizsācēju. Jaunajos laikos Līvenu dzimta kļuva par vienu no ietekmīgākajām Baltijas reģionā. Tās pārstāvji ieņēma nozīmīgus amatus Zviedrijas Karalistē un vēlāk, kad ģeopolitisks vēja rādītājs pagriezās uz austrumiem, – Krievijas impērijā. Imperatorei Katrīnai Lielajai bija sarežģītas attiecības ar vecāko dēlu, vēlāko Krievijas caru Pāvilu I, un cita starpā viņa pilnībā pārņēma savā kontrolē vecāko mazbērnu audzināšanu. Šim mērķim no Rīgas uz Krievijas imperatores galma tika uzaicināta ģenerālmajors Oto Heinriha fon Līvena atraitne,

41 gadu vecā Šarlote (dz. Gaugrebena), kas ieradās Sanktpēterburgā 1783. gadā. Izglītotā, enerģiskā un pedantiskā sieviete iemantoja Katrīnas Lielās uzticību un ieguva grāfienes titulu, kā arī Mežotnes muižu Kurzemē. Taču lielākais grāfienes Šarlotes Līvenas sasniegums bija viņas izcilās attiecības ar savu audzēkni lielkņazu Nikolaju. Kļuvis par Krievijas caru Nikolaju I, viņš 1826. gadā piešķīra savai audzinātājai mantojamo kņazienes titulu ar papildu goda titulu Gaišība (Свѣтлостъ, arī Свѣтлѣйшѣе Височество). Krievijas impērijā ar simtiem dižciltīgo dzimtu 210 gadu laikā šādu titulu ieguva vien 36 personas. Kņazs Anatols Leonīds Līvens bija augsti titulētās Šarlotes Līvenas mazmazdēls.

Krievijas cariene Katrīna Lielā savu mazbērnu audzinātājai Šarlotei fon Līvenai nodeva lietošanā Mežotnes muižu, kas vēlāk kļuva par Līvenu dzimtas īpašumu. ►

LĪVENA VIENĪBAS KAUKAS CEĻŠ 1919. GADĀ

latīņu un sengrieķu valodu) un sakariem Lielbritānijas aristokrātijas aprindās, Sabiedrotie pret kņazu izturējās ar cieņu. Tajā pašā laikā Līvenam izveidojās draudzīgas attiecības kā ar Latvijas Pagaidu valdību, tā arī ar latviešu militāro vienību komandieriem. Ņemot vērā nestabilo situāciju ne tikai jaundibinātajā valstī, bet arī pretlielinieku nometnē, Līvons izvēlējās visu enerģiju ieguldīt cīņā pret bolševikiem, neiesaistoties iekšējās politiskajās intrigās un maksimāli ieturot politisko neitralitāti.

Monarhists ar demokrāta iezīmēm

Līvons nekad nav slēpis, ka ir Krievijas patriots un pēc politiskās pārliecības monarhists, taču uzskatīja, ka Krievijas turpmākais liktenis būtu jāizlemj tautas vēlētajā Satversmes sapulcē, kas tiktu sasaukta pēc bolševiku sagrāves. Vienlaikus kņazs atzina, ka Latvija var pastāvēt kā suverēna valsts, nākotnē izveidojot ekonomiskās attiecības ar jauno, no lieliniekiem atbrīvoto Krieviju. Vēlāk, 20. gados, analizējot Baltās kustības zaudējuma iemeslus, Līvons rakstīja, ka tās vadoņu tuvredzība un šovinistiskā attieksme pret jaundibinātajām

valstīm kļuva par vienu no būtiskākajiem iemesliem Baltās kustības zaudējumā.

Līvona vienība tika apgādāta no Baltijas landesvēra līdzekļiem un atradās tās jurisdikcijā (bija daļa no vācu ģenerāļa Ridģera fon der Golca komandētajiem kopējiem pretlielinieckajiem spēkiem Kurzemē), taču kā autonoma Ziemeļu korpusa vienība, paredzot tās pievienošanos Ziemeļu korpusam pēc lielinieku sakāves Latvijā. Lai novērstu aizdomas par aizsegu vāciešu plāniem (par kādu vēlāk kļuva Pāvila Bermonta karaspēks), vienībā drīkstēja stāties tikai personas, kas nav dienējušas Vācijas armijā.

Piedalās Jelgavas atbrīvošanā

31. janvārī 65 durkļu un divu ložmetēju sastāvā rota tika izvirzīta frontē Aizputes un Pāvilostas virzienā. Tieši tajās dienās, kad Liepājā norisinājās Līvona vienības izveide, Igaunijas armija sāka masīvu uzbrukumu sarkano spēkiem – 14. janvārī atbrīvoja Tartu un tuvoja Valkai. Tādēļ liela daļa lielinieku karaspēka, kuram bija paredzēts pilnībā ieņemt Kurzemi, tika steigšus pārsviesta uz Valkas fronti, kur sarkanie cieta sakāvi. Turklāt, sākot ar februāri, Liepājā ieradās ievērojami papildspēki no Vācijas. Tādējādi uzlabojās pretlielinieku

spēku situācija Latvijas rietumos, un tiem izdevās stabilizēt Ventas fronti. 29. janvārī Baltijas landesvērs atbrīvoja Skrundu, kur sevi lieliski pierādīja cita krievu vienība – štabskapteiņa Klimenta Didorova rota, cīnoties kopā ar Oskara Kalpaka komandēto formējumu. 26. februārī pārsteidzoši uzbrukumā no lieliniekiem tika atbrīvota Ventspils pilsēta. 8. martā Kuldīgā Didorova komandētā krievu rota tika pievienota Līvona vienībai, paplašinot tās kaujas spēku līdz 250 cilvēkiem. 18. martā bija ieņemta Jelgava, Līvona vienība ienāca pilsētā 19. martā un 21.–22. martā veiksmīgi atsita lielinieku pretuzbrukumu pie Jelgavas pils Lielupes krastā. Īsi pēc tam pilsētā ieradās Latvijas Pagaidu valdības iekšlietu ministrs Miķelis Valters, kas izteica pateicību kņazam par piedalīšanos Jelgavas atbrīvošanā.

Neitralitāte 16. aprīļa apvērsumā

Pēc Jelgavas ieņemšanas frontē iestājās relatīvs klusums. Līvona vienība tika papildināta uz Sarkanās armijas karagūstekņu rēķina, kas brīvprātīgi stājās vienības rindās. Pāri frontes līnijai pārlidoja vairāki Padomju Latvijas armijas lidotāji, un rezultātā Līvona vienībai pievienojās divi lidaparāti ar pilotiem. Savukārt Liepājā arvien vairāk

Uz kreisās piederknes: **Krievijas Ziemeļrietumu armijas uzšuve** – Krievijas nacionālā karoga trikolors ar smaili uz augšu; 1919. gada pavasarī tam pievienoja baltu krustu. Akcentējot piederību Baltajai kustībai, Līvona vienības formastērps bija oficiāli apstiprināta Krievijas nacionālā karoga (balts–zils–sarkans) izmantošana. Ar šo karogu tika simboliski uzsvērtā Baltās kustības nenoteiktība un neitralitāte politiskās piederības jomā ar domu, ka Krievijas turpmākais liktenis ir jāizlemj Satversmes sapulcei – pretēji krievu monarhistu dzeltenī–melni–baltajam karogam, ko vēlāk izmantoja Bermonta Rietumu brīvprātīgo armijā.

saspīlējās attiecības starp Latvijas Pagaidu valdību un vācbaltiešiem agrārreformas un citu jautājumu jomā. Kā zināms, tas beidzās ar provācisko spēku īstenoto 16. aprīļa apvērsumu, pēc kura Pagaidu valdība patvērās uz kuģa “Saratov” Liepājas reidā Sabiedroto aizsardzībā. Taču apvērsums notika tik haotiski un nepārdomāti, ka jauna valdība faktiski netika izveidota. Šo notikumu virpulī uz Jelgavu tika nosūtīta lidmašīna pakal Līvenam, kuru steigšus izsauca uz Liepāju. Viņam bija izteikts piedāvājums kopā ar pulkvedi Jāni Balodi stāties jaunās valdības, direktorijas, vadībā. Balodis atteicās, un, ievērojot deklarēto politisko neitralitāti, atteicās arī Līvons.

Savaldā marodierus Rīgā

Maijā pretlielinieckie spēki pārņēma iniciatīvu frontē un uzbruka Rīgai, zibenīgā tempā ieņemot to 22. maijā. Pēc notikumu dalībnieku atmiņām, ienaidnieks bija pilnībā nesagatavots – pilsētā ritēja ikdienas dzīve un sarkanos komisārus ķēra frizētavās, ēdnīcās, uz ielas. Pulksten 17.00 Vecrīgā ienāca Līvona vienības karavīri, kuri pēc tam piedalījās Sarkandaugavas,

Mežaparka, Mangaļsalas un, pārceļoties pāri Daugavai, arī Daugavgrīvas atbrīvošanā no padomju spēkiem. Rezultātā tika saņemts prāvs skaits gūstekņu un bagātas trofejas, tostarp Līvona vienība ieguva bruņotu automobili “Красная Латвия” (“Sarkanā Latvija”), kuru pārdēvēja par “Россия” (“Krievija”). Līvenieši tika norīkoti novērst marodierisma draudus, ko mēdza piekopt arī

Dzelzsdivīzijas karavīri. Par strīdu objektu kļuva Volfšmita spirta un rauga fabrika ar spirta krājumiem, kurus centās ieņemt minētās divīzijas karavīri, lai atzīmētu Rīgas ieņemšanu. Šī vēlme bija tik spēcīga, ka teju pārauga bruņotā sadursmē ar līveniešiem.

24. maijā Līvona vienībai uzticēja atbrīvot Ropažu stacijas apkārtni (Garkalnes stacija mūsdienās) un uzspridzināt dzelzceļu, lai ▶

Latvijas Pagaidu valdības atgriešanās Liepājā no kuģa “Saratov” 1919. gada 27. jūnijā. Līvona vienības vīri bija norīkoti gūda sardzei tās sagaidīšanai krastā.

LATVIJAS KARĀ MUZEJS

LĪVENA VIENĪBAS FORMASTĒRPS

Līvona vienības karavīri valkāja vācu 1915. gada parauga formastērpu, taču atšķirības zīmes – uzpleči un kokardes, kā arī emblēmas uz kiverēm un pogām – bija pārņemtas no Krievijas impērijas armijas.

Krievijas armijas leitnanta uzpleči

Vācu armijas formastērps

Zīme par Viļņas kājnieku junkurskolas absolvēšanu

Vācu armijas siksnas un sprādze

Krievijas Ziemeļrietumu armijas uzšuve

Līvona vienības Smago ložmetēju rotas virsnieki Liepājā 1919. gada jūlijā.

LATVIJAS KARĀ MUZEJS

lielinieki nespētu attīstīt pretuzbrukumu Rīgai ar bruņuvilcieniem. Kopā ar eskadronu un artilērijas bateriju uzdevumā devās arī pats Līvens. Mežā starp Gauju, Mazo Baltezeru un Garkalnes staciju 80 cilvēku formējumam uzbruka krietni lielāks sarkano karaspēks. Kaujā krita četri līvenieši, piecus vienības karavīrus ievainoja, smagus ievainojumus vēderā un gurnos guva arī vienības komandieris Līvens.

Aizliedz piedalīties Cēsu kaujās

Kņazs nonāca slimnīcā, kur ilgi ārstējās, un vēlāk kļuva par invalidu. Tādēļ turpmākajā karadarbībā viņš piedalījās epizodiski, par savu vietnieku ieceļot Klimentu Didorovu. Lai gan Līvena vienība atradās Landesvēra jurisdikcijā, kņazs Līvens kategoriski aizliedza savam karaspēkam piedalīties Cēsu kaujās vācu spēku

A. Volfšmits spirta rūpnīca (mūsdienā Pulkveža Brieža un Hanzas ielas krustojumā), ko līvenieši pasargāja no marodieriem pēc Rīgas ieņemšanas 1919. gada maijā.

RIGA1201.WORDPRESS.COM

pusē. Pie Līvena slimnīcā ieradās Landesvēra komandieris majors Alfreds Fletčers un lūdza atcelt šo rīkojumu, taču kņazs stingri palika pie sava.

Cēsu kauju gaitā, apzinoties iespējamo Sabiedroto kuģu artilērijas uzbrukumu vācu spēku kontrolētajai Liepājai, Landesvēra

virspavēlniecība pavēlēja izvest no pilsētas savu garnizonu. Landesvēra militārās vienības Liepāju pameta 22. jūnijā, un pagaidu pilsētas garnizona pienākumu uzticēja diviem Līvena vienības bataljoniem. Par garnizona komandieri iecēla Līvena vienības igauņu izcelsmes pulkvedi Eduardu Janoviču-Kanepu, kas nesen bija ieradies no Varšavas. Viņš Liepājā kļuva zīmīgs ar savu izteikti antivācisko nostāju un orientāciju uz sadarbību ar Sabiedrotajiem, ko nodemonstrēja īsi pēc stāšanās amatā. Janovičs-Kaneps

faktiski izolējās no Līvena vienības štāba un rīkojās karavīram nepieļaujami, patvaļīgi pieņemot svarīgus lēmumus un neziņojot par tiem savam tiešajam priekšniekam Didorovam vai Līvenam. Neraugoties uz deklarēto politisko neitralitāti, pēc pulkveža pavēles līvenieši 26. jūnijā piedalījās

vācu okupācijas laikā uzslētā monumenta "Hindenburga kolonna" nojaukšanā. Savukārt 27. jūnijā Līvena vienības karavīri tika norīkoti goda sardzei Kārļa Ulmaņa vadītās Pagaidu valdības sagaidīšanai krastā. Tajā pašā dienā Janovičs-Kaneps patvaļīgi paziņoja, ka lauž vienošanos par apgādi no vāciešiem. Neviena no šiem lēmumiem netika saskaņots ar Didorovu vai Līvenu.

Vienību iekļauj Ziemeļrietumu armijā

Pēc Cēsu kaujām un Versaļas miera līguma parakstīšanas 1919. gada 28. jūnijā starp Pirmā pasaules kara uzvarētājvalstīm un Vāciju mainījās militāri politiskā situācija ne vien reģionā, bet arī globālā mērogā. Gada sākumā uzsāktā brīvprātīgo vervēšana krievu gūstekņu nometnēs Vācijā un Polijā deva vērā ņemamus rezultātus. Jau maijā Jelgavā ieradās pirmie ešeloni ar dzīvā spēka papildinājumu.

Daugavgrīvas ieņemšanas operācijā Līvona vienība ieguva bruņotu automobili "Красная Латвия" ("Sarkanā Latvija"), kuru pārdēvēja par "Россия" ("Krievija").

"ПАМЯТКА ЛИВЕНЦА"

Rezultātā 65 karavīru lielā Līvona vienība, kas janvārī no Liepājas devās uz fronti, jūlijā izauga līdz 3500 vīriem. Jūnijā Līvona vienību oficiāli atzina Aleksandrs Kolčaks, kuru Sabiedrotie tobrīd uzskatīja par Krievijas un visu Baltās kustības bruņoto spēku virspavēlnieku. Viņš kņazu Anatolu

Līvenu iecēla par visu krievu pretboļševisko spēku komandieri Kurzemē, tieši pakļautu ģenerālim Nikolajam Judeņičam, kurš tajā brīdī Pleskavas reģionā veidoja Ziemeļrietumu armiju. Oficiāli Līvona jurisdikcijā nonāca arī 3000–4000 cilvēku lieli Pāvila Bermonta-Avalova un ▶

BALTĀS KUSTĪBAS BRUŅINIEKS CĪNĀ LĪDZ MŪŽA GALAM

Starpkaru Latvijas Republikā Anatols Līvens attīstīja savu

Mazmežotnes saimniecību un vadīja krievu pretboļševiku organizācijas.

Neraugoties uz Līvena ieguldījumu Latvijas Neatkarības karā, arī viņu skāra 1920. gadā aizsāktā agrārā reforma. No kņaza plašajiem īpašumiem Krimuldā, Svitenē, Codē un Mežotnē viņam kā neat-savināmā daļa palika Mazmežotne ar 50 ha zemes gabalu. Ar laiku kņazs tajā izveidoja kļieģļu ražotni. Būdams sekmīgs uzņēmējs un dievbijīgs kristietis, Līvens pievērsās labdarībai un atbalstīja Krievijas

Neatkarības kara cīņu biedrus, krievu emigrantus, Mežotnes luterāņu baznīcas draudzi un vietējos trūcīgos ļaudis.

Pagrīdes organizāciju dalībnieks

Līdzīgi kā tūkstošiem pretlielinieku (pretboļševiku) kustības dalībnieku, Līvens uzskatīja, ka pilsoņu karš Krievijā nav beidzies un lielinieku alzmēšana vēstures mēslainē ir tikai laika jautājums. Tā norisināsies vai nu valsts iekšējo

procesu, vai ārējās intervences rezultātā. Atkārtotā uzbrukumā padomju valstij bija gatava doties liela daļa emigrācijā nonākušo t. s. Baltās kustības karavīru. Lai uzskaitītu un vienotu šos vīrus, 1924. gadā Francijā tika nodibināta Krievu vispārējā militārā savienība (Русский общевоинский союз, saīsināti РОБС). Šīs organizācijas uzdevums bija uzturēt saikni ar balto armiju karavīriem emigrācijā, lai nepieciešamības gadījumā spētu ātri veikt mobilizāciju intervencei Padomju Savienībā. Protams, Latvijā par šīs organizācijas pārstāvi kļuva Anatols Līvens. Latvijas Republikā šādu pretlielinieku organizāciju darbība bija aizliegta, tāpēc tā darbojās slepeni Līvona vadītās Bijušo krievu karavīru savstarpējās palīdzības biedrības aizsegā.

20. gadu sākumā Līvens kļuva par vienu no slepenās starptautiskās pretlielinieku organizācijas "Krievu taisnības brālība" (Братство русской правды) vadītājiem. Tās filiāles bija izveidotas daudzās pasaules valstīs, arī Latvijā, kur organizācija darbojās

◀ Anatols Līvens kopā ar tuviniekiem, veselējoties pēc 1919. gada 24. maijā iegūtā smagā ievainojuma gūzā un vēderā.

"ПАМЯТКА ЛИВЕНЦА"

kādreizējās Ziemeļrietumu armijas un Līvona divīzijas virsnieku vadībā. Krievu taisnības brālības paredzētās darbības metodes bija aģitācija un propaganda, kā arī diversijas un teroristiskās akcijas pret lieliniekiem. Padomju Savienības spiediena rezultātā šīs organizācijas darbība tika izbeigta 1932. gadā, izsūtīt no valsts vairākus vadītājus.

Simpatizē Musolīni un Ulmanim

Starpkaru laikā Līvens aktīvi darbojās izdevēja lomā un kļuva par daudz rakstu autoru. 1926.–1928. gadā viņš darbojās krievu emigrācijas Berlīnē izdotā almanaha "Белое дело" ("Baltā lieta") redkolēģijā. Līvens izveidoja periodisku izdevumu "Служба связи ливенцев и северозападников", kas bija veltīts līveniešu un Ziemeļrietumu armijas karavīru saliedēšanai trimdā. Izdevumā regulāri publicēja kara dalībnieku atmiņas, aizvadītu un aktuālu notikumu analītiku, ko caurvija pret boļševikiem vērsta ideoloģija. 1929. gadā viņa vadībā iznāca iespaidīgs atmiņu apkopojums "Памятка Ливенца" ("Līveniešu piemiņas

◀ Pagrīdes pretboļševiku organizācijas "Братство русской правды" ("Krievu taisnības brālība") zīmogs ar devīzi: Krievija nemirs, komunisms – mirs.

LATVIJAS VALSTS VĒSTURES ARHĪVS

grāmata"), kas mūsdienās ir viens no vērtīgākajiem avotiem Līvona vienības darbības izpētei. Būdams pārliecināts monarhists, Līvens vienlaikus bija lojāls Latvijas valstij. Taču viņa politiskie uzskati izpaudās tādējādi, ka kņazs ar simpātijām raudzījās uz Itālijas diktatoru Benito Musolīni un atbalstīja Kārļa Ulmaņa nākšanu pie varas un viņa autoritāro režīmu. Vienlaikus Līvens strikti nosodīja nacismu, uzskatot to par tādu pašu ļaunumu kā komunisms.

Ģimene emigrē uz Zviedriju

Karos gūtie ievainojumi un satricinājumi atstāja sekas un lika par sevi manīt visu atlikušo mūžu. 30. gados kņazs daudz

slimoja un ilgstoši ārstējās Latvijā un Eiropā. 1937. gada 3. aprīlī karavīrs, kuru nespēja nogalināt ienaidnieku lodes, krita par upuri sirdstriekai ceļā no Ķemeru sanatorijas uz savu Mazmežotni. Baltās kustības bruņinieks tika guldīts Mežotnes kapos, bijušo cīnubiedru un draugu pavadīts. Līdzjutību izteica cīnubiedrs, tobrīd kara ministrs ģenerālis Jānis Balodis, Valsts prezidents Kārlis Ulmanis, kā arī daudzas citas pazīstamas personas un organizācijas Latvijā un ārzemēs.

Līvona ģimene 1940. gadā emigrēja uz Zviedriju, kur mira sieva Elizabete. Bērni Dina, Pāvils un Karls ar savām ģimenēm apmetās Kanādā, Lielbritānijā un Vācijā.

"Bauskas Vēstnesis", 1937. gada 16. aprīlī

ATMIŅAS PAR ANATOLU LĪVENU

Ar kņazu Anatolu Līvenu nāvi aizgājis aizsaulē viens no vecās aristokrātijas reprezentantiem, ko ar cienību piemin visi, kas šo vīru pazina. Pēc bijušās Krievijas sabrukuma, kas savās drupās apraka arī visu bijušo spožumu un titulus, kņazs Līvens starp saviem līdzilvēkiem saglabāja savu titulu kā gara aristokrāts. Un, ja paskatāmies Mežotnes pag. vēsturē, tad te ik uz soļa redzam Līvona dzimtas pieminējumus. (...) kādu bija piemēklējusi uguns nelāime vai kādam kāds lops nobeidzies, – katrs, kas griezās pie nelaika, saņēma viņa pabalstu naudā vai graudā. Pēc Latvijas valsts nodibināšanās, kad, agrārreformu izvedot, Līvens zaudēja lielāko daļu savu īpašumu, viņš izvēlējās sev Mazmežotni, kur arī ielika visus savus spēkus, pārvēršot šo īpašumu par priekšzīmīgu saimniecību ar tīras sugas lopiem un aizzogotām ganībām, kas vairākkārt godalgotas. L. saimniecību apstrādāja tikai precēti latviešu strādnieki, kuru vajadzībām izbūvēti ērti ģimeņu dzīvokļi. A. Līvens bija padomājis arī par ilggadīgo strādnieku vecumdienām, un viņa ilggadīgle darba rūķi vēl šodien saņem mūža maizi. Paša saimnieka mīļākā nodarbošanās bija dārzs. Te bieži varēja sastapt vīru audekla biksēs, koka tupelēm kājās un lāpstu rokā. Priekšzīmīgi iekoptais dārzs, skaistu rožu audzētava ir nelaika pūliņu rezultāts. Pēc 15. maija pārvērtībām nelaikis bija to ļaužu rindās, kas pirmie nodeva savus ziedojumus aizsargu vajadzībām.

K. Gr.

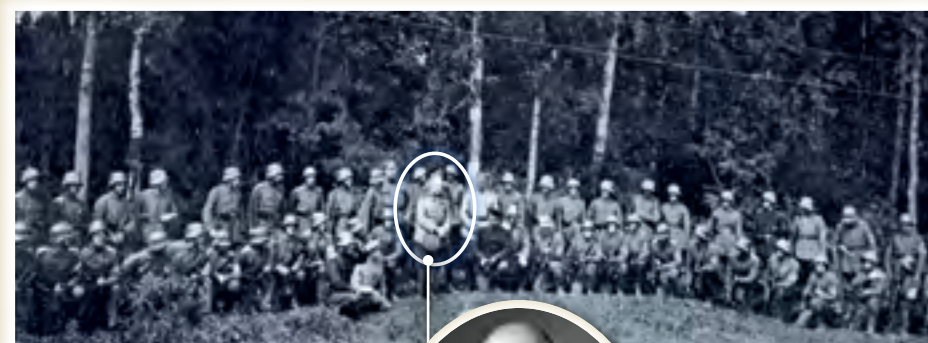
"Brīvā Zeme", 1937. gada 7. aprīlī

KŅAZA ANATOLA LĪVENA PIEMIŅAI

K. Ducmans, senators*

"(...) Viņa intereses loks bij ļoti plašs un daudzpusīgs. Personīgas pazīšanās ārzemēs – īpaši Anglijā, Francijā, Šveicē un Zviedrijā – paplašināja šo loku tālu pāri pār Latvijas robežām, un arī šinīs svešs zemju vietās šinīs dienās daudz piemin aizgājēju. Pašam ilgi ārzemēs dzīvojušam, man ir iespējams sacīt, ka kņazs Anatols Līvens savos ārzemju sakaros allaž pie katras izdevības pauda to patiesību par Latviju, kuru paudām arī mēs, oficiālie Latvijas pārstāvji. Viņš ar savu autoritatīvo personību šai ziņā bij it kā kluss palīgs savas tēvzemes labam vārdam pasaulē, tikai tāds, kurš to uzskata par tik dabīgu, ka nekad nevienam "neziņo". Kā gan citādi, kad viņš, dzīvs būdams, pat aizliedzis mācītājiem pie viņa zārka runāt par viņa darbiem: lai runānot vienīgi par dzīvo Dieva vārdu un Dieva žēlastību.

*Kārlis Ducmanis (1881–1943) – latviešu advokāts, diplomāts un Latvijas Senāta senators

THAMATA IMBRIJA

▲ **Krievu Ziemeļrietumu armijas virspavēlnieks Nikolajs Judeņičs apciemo līveniešus 1919. gada 22. jūlijā Vejmarnes stacijā Krievijā. Judeņičs centrā ar galvassegu rokās.**

NIKOLAJS JUDEŅIČS

Jevgeņija Virgoliča komandētie formējumi, un Jelgavas pilsēta kļuva par bāzi Ziemeļrietumu armijas Rietumu korpusa izveidošanai. Tomēr realitātē Bermonts uzskatīja šādu subordināciju par formālu. Turklāt atšķirībā no Līvena Bermonts stāvēja reakcionāri labējās, Latvijas valstiskumam naidīgās, monarhiskās pozīcijās.

Pēc Cēsu kaujām un Strazdumuižas pamiera noslēgšanas 1919. gada 3. jūlijā (saskaņā ar to vācu spēkiem līdz 5. jūlijam bija jāatstāj Rīga un līdz 20. augustam jāpamet Baltija, kas netika izdarīts), vācu karaspēks atkāpās uz Zemgali, kura virspavēlniecība atradās Jelgavā. Bermonts arvien vairāk sliecās uz sadarbību ar vāciešiem. Savukārt vācieši Bermonta karaspēkā (nomināli pakļauts Līvenam un izveidots, lai cīnītos pret lieliniekiem Krievijā) saredzēja aizsegu revanša plāniem Latvijas iekarošanā. Situāciju apzinājās arī Latvijas Pagaidu

valdība, kas kopā ar Sabiedrotajiem centās pēc iespējas ātrāk panākt krievu militāro formējumu pārvietošanu uz Narvas fronti tā turpmākajai iekļaušanai Ziemeļrietumu armijā. Judeņiča karaspēks bija lielā mērā atkarīgs no Sabiedroto atbalsta, tādēļ pēc to spiediena viņš 9. jūlijā pavēlēja nosūtīt Ziemeļrietumu armijas Rietumu korpusu uz Narvu.

Līvens strikti ievēroja subordināciju un pakļāvās Ziemeļrietumu armijas virspavēlnieka rīkojumam, vienojoties par tā izpildi dažu nedēļu laikā, veicot nepieciešamos sagatavošanas darbus. Taču pilnīgi negaidīti, neorganizēti un lielā steigā Līvenam aiz muguras Liepājas garnizona komandieris Janovičs-Kaneps nosūtīja šo garnizonu uz fronti bez pienācīgas apgādes.

Līvena vīri operācijā "Baltais šķēps" Pakļāda pamatotas baumas par to, ka Sabiedrotie nenodrošina pienācīgu apgādi Ziemeļrietumu armijai. Tādēļ, izmantojot izdevību, Līvenam formāli pakļautie Bermonts un Virgoličs pieprasīja Sabiedrotajiem garantēt tādas pašas kvalitātes

apgādi, kādu tie saņēma no Vācijas. Šādas garantijas nesaņemot, viņi rupji pārkāpa subordināciju, atteicās pakļauties Judeņiča pavēlei un palika Latvijā. Tāpat izdarīja arī daļa no Līvena vienībā nesen ieskaitītajiem karavīriem, kas izstājās no militārā formējuma. Līdz jūlija beigām Līvena formējuma karavīri nonāca Narvas frontē. Savukārt Krievijas Ziemeļrietumu armijas Rietumu korpus Latvijā izjuka. Kā ziņāms, pēc laika Bermonts savu karaspēku Latvijā pasludināja par Krievijas Rietumu brīvprātīgo armiju, un tās sadarbība ar vāciešiem vēlāk pārauga Bermontiādē.

Pēc ierašanās Narvā Līvena vienību pārdēvēja par 5. kājnieku jeb 5. Līvena divīziju, kas pulkveža Didorova vadībā kļuva par Ziemeļrietumu armijas elitāro karaspēku ar stingru disciplīnu un augstām kaujas spējām. Dažu mēnešu laikā Līvena divīzijas karavīri piedalījās vairāk nekā 20 kaujās un neskaitāmās sīkās sadursmēs. Rudens uzbrukumā Pēterpilij tieši līvenieši tika pilsētai vistuvāk – 30 km attālumā.

Tomēr balto un sarkano spēku samērs bija ļoti atšķirīgs, galu galā baltie piedzīvoja zaudējumu. Pēc daudzu vēsturnieku domām, liela loma balto sakāvē bija Bermonta nodevībai, kurš pretēji deklarētajam patriotismam faktiski neatbalstīja Ziemeļrietumu armiju, tā vietā iesaistoties absurda Bermontiādē, cīnoties pret latviešiem un igauņiem. Rezultātā Ziemeļrietumu armija cieta sakāvi un novembrī sāka atkāpšanos. Pēdējās 5. Līvena divīzijas operācijas norisinājās 1919. gada decembrī, aizstāvēt Ustjērdjanskas placdarmu līdz 18. decembrim, kad tika pieņemts lēmums atkāpties uz Igauniju. 1920. gada 22. janvārī Ziemeļrietumu armija tika likvidēta.

▲ **Līvenieši gatavoja šķērsot Lužas upi 1919. gada 10. oktobrī.**
LATVIJAS KARA MUZEJS

LABĀKĀ CENA

LASI GUDRI!

TOP
ZURNĀLIEM
Latvijā

ILUSTRĒTĀS ĢIMENES PIEDĀVĀJUMS

PASŪTOT 2, TREŠO SAŅEM **DĀVANĀ!**

Abonē

"Ilustrēto Pasaules Vēsturi" un "Ilustrēto Zinātņi"
12 mēnešiem, bet "Ilustrētās Junioriem"
gada abonementu saņem par brīvu!

12 MĒNEŠIEM
79,98 EUR
PĒRKOT
124,20 EUR

ABONĒ: ekiosks.lv 67292633, LATVIJAS PASTA NODAĻĀS, PASTS.LV, AC KURZEMES VĀRDS